

A NIIF PROGRAM OKTATÁSI CÉLKITŰZÉSEINEK MEGVALÓSÍTÁSA

Tamásk Lajos, tamaska@zrinyi.zmka.hu
Zrínyi Miklós Katonai Akadémia

REALISATION OF THE EDUCATIONAL AIM OF NIIFD

Tamásk Lajos, tamaska@zrinyi.zmka.hu
ZM. Military Academy

National Information Infrastructure Development Program (NIIFD) determined the aims of the years of 1995-97 in December 1994, which contained among others the support of the education.

The article summarise the status of education of networking in Hungary, the results of courses supported by NIIF as well as the possibilities of new, up-to-date forms of education.

The development of the network requires the education of new equipment and information services in the future too.

Bevezető

A Nemzetközi Információs Infrastruktúra Fejlesztési (NIIF) Program 1994. decemberében határozta meg az 1995-97 időszakra vonatkozó célkitűzéseit, a megvalósítás lehetőségeit.

A feladatok három nagy csoportba sorolhatók. Az első a hálózat technológia fejlesztését, a második az alkalmazások bővítését, a harmadik az alkalmazói kör szélesítését a hálózati kultúra terjesztését célozza. Mindhárom csoporton belül számos feladat sorakozik fel, s mindhárom csoportban jelentős szerepet kap az oktatás.

A NIIF Program többek között célul tűzte ki az alkalmazói közösségek bővítését. A célt szem előtt tartva minősített kutatók számára otthonról is elérhetővé válik a hálózat. A középiskolák is lehetőséget kapnak az Internetbe való bekapcsolódásra és ezáltal az információforrások széles körének elérésére.

A hálózat fejlődésével, a hálózati szolgáltatások bővülésével és az alkalmazók számának folyamatos növekedésével együtt a hálózati ismeretek terén egyre nő az igény a szervezett és intézményesített professzionális oktatás és képzés iránt. A NIIF Program az igények kielégítése érdekében támogatja az intenzív tanfolyamokon folyó oktatást, megköveteli a tematikák folyamatos továbbfejlesztését, a résztvevők körének szélesítését.

A Program a tervidőszak utolsó évébe lép, időszerű áttekinteni az oktatási program teljesülését és a még várható feladatokat.

1. A hazai hálózati oktatás néhány jellemzője

A Program a Nemzeti Alaptanterv egyik lényeges elemének, az informatikai oktatás általánossá tételének megvalósulását is segíti, lehetővé téve, hogy a tanulók megismerkedhessenek a korszerű információszerzési eszközökkel és módszerekkel, az információeszközök működésével és felépítésével,

valamint az alkalmazás elemeivel. Ezáltal a jövő generáció már, mint természetes közegben fog dolgozni és élni a kínált lehetőségekkel.

A felnőtt lakosság felsőoktatás és kutatás-fejlesztés szférájában dolgozók számára viszonylag kedvező a helyzet, hiszen a NIIF Program jóvoltából a hálózat elérése kedvező anyagi körülmények között elérhető, ugyanígy az oktatás is a támogatások, kedvezmények igénybevételével megvalósítható.

Más a helyzet a felsőoktatás, kutatás-fejlesztés szféráján kívül eső intézmények, gazdálkodó egységek területén. Igaz, hogy az államigazgatás, a bankok, néhány infrastrukturális ágazat esetenként számottevő eredményt ért el, de az anyagi terhek, a szakmai támogatás hiánya az összefogás elmaradása megakadályozza a számottevő előrelépést.

Az oktatás területén is sok ellentmondás tapasztalható.

Az oktatás megszervezését és támogatását az NIIF program már az X.25 hálózat magyarországi megjelenésével megkezdte, majd a tematikát az Internet lehetőségeivel bővítette, s az oktatási program napjainkig működik.

Természetesen más intézményekben is - ahonnan az Internet elérhető - megszerveztek oktatást az intézmény oktatói, kutatói részére. Az utóbbi időben Internet szolgáltatással foglalkozó és más gazdasági szervezetek is folytatnak oktatást, tanfolyam jelleggel 1-5 napos időtartamban.

Az intézményekben először, érthetően a számítástechnikai szakemberek kerülnek kapcsolatba az Internettel, hiszen a hardver, szoftver eszközök az ő kezükben vannak. Ebből adódóan az Internettel kapcsolatos oktatást is többségében rájuk bízják. Az informatikusok ragyogóan megtanítják a különböző eszközök használatát. Az információ megszerzése tekintetében, azonban szakmai érdeklődésüknek megfelelően az informatika területén maradnak, esetenként, általános érdeklődésre számon tartott információ eléréseket ismernek, mint például különböző menetrendek, időjárás, viccrovatok, néhány könyvtári katalógus stb. Ezután a felhasználók technikai tudásuk birtokában magukra vannak utalva, hogy a számukra hasznos és időszerű információkat megtalálják.

Rendszerint ez kudarcba fullad, mivel a keresési technikák ismeretének és gyakorlatának hiánya időigényessé teszi a keresést, sokan feladják és kialakul egy olyan vélemény, hogy az Interneten igazán hasznos információ nem igen van, csupán levelezésre lenne jó, de partnerek hiányában az sem az igazi. Rosszabb a helyzet a különböző gazdasági társaságok által szervezett 6-8 órás tanfolyamok tekintetében. Relatív - az óraszám miatt - olcsónak tűnnek, de elsősorban azért drága, mert ennyi idő alatt még a technikai jellegű ismereteket sem lehet elsajátítani. Vannak úgynevezett autodidakta felhasználók, akiknek megmutatják a WWW menürendszerét. A valóban 10 perc alatt elsajátítható menürendszer használatának ismeretével tulajdonképpen a WWW egyéb lehetőségeit nem ismerik, elgyalognak néhány menün keresztül és hamar levonják az Internetről a fentebb említett helytelen következtetést.

A legnagyobb kárt a képzetlen felhasználók azzal okozzák, hogy indokolatlanul hosszú időket töltenek a hálózaton, indokolatlan méretű és mennyiségű állományokat töltenek le, ezzel sokszor nem csak saját, hanem egyes szolgáltató gépek kapacitását is igénybe veszik. Amikor az Internet túlterheléséről van szó, akkor a kellő ismerettel nem rendelkező felhasználók beavatkozására kell gondolnunk. Nem elhanyagolható, sőt fontos része a képzésnek a hálózaton való kommunikáció írott és íratlan szabályainak - NETIKET - megismerése és betartása. Olyan ez mint mikor a gyerekek megtanítják, hogyan kell kés-villával enni és mit szabad a asztalnál csinálni és mit nem.

Nem az oktatás hiányosságához tartozik, de azzal kapcsolatos, hogy a hallgatóság egy része nem rendelkezik a szükséges technikai háttérrel, így az oktatást követően, ismereteit nem tudja begyakorolni.

Az NIIF keretében szervezett oktatási program igyekszik a fent említett hiányosságokat kiküszöbölni, rendszeresen az igényekhez igazodó oktatási programok szerepelnek a tanfolyamokon, olyan előadókkal, akik hivatásszerűen információkereséssel és szolgáltatással foglalkoznak, tehát tájékozottak az Internet napi változásairól.

2. A NIIF Program keretében folyó oktatás eddigi eredményei

Mint már említésre került a NIIF Program 1992. óta támogatja a szervezett oktatást. Az oktatás tanfolyamok keretében folyik. A tanfolyamok oktatási programja mindenkor alkalmazkodott a technikai lehetőségekhez, elérhető szolgáltatásokhoz és a felhasználói igényekhez. ennek köszönhetően a felsőoktatás, kutatás-fejlesztés és közgyűjtemények területéről nagy számú hallgatóság vett részt a különböző tanfolyamokon.

Az alábbi táblázat tartalmazza az 1992-96. első féléve közötti időszak tanfolyamainak és hallgatóinak számát.

Év	tanfolyam	hallgatók száma
1992.	6	162
1993.	10	209
1994.	9	146
1995.	8	96
1996.	9	117
Összesen:	42	730

1. ábra

Egy-egy tanfolyam különböző érdeklődésre számot tartó felhasználók igényeit elégíti ki. Az alábbiakban összefoglaljuk, hogy milyen érdeklődési körű felhasználókat segítenek a már kidolgozott oktatási programok:

- Azokat akik most akarnak megismerkedni a számítógép hálózatokkal.
- Azokat akik levelezni szeretnének.
- Azokat akik telepítik, felügyelik az internet eléréséhez szükséges hardver és szoftver eszközöket.
- Azokat akik telefonvonalon keresztül szeretnének internetezni.
- Azokat akik valamilyen szakterület információi után kutatnak, rendszeresen részt kívánnak venni szakterületük legújabb információinak megismerésében vagy terjesztésében.
- Azokat akik a UNIX operációs rendszer felhasználói szintű ismereteit kívánják elsajátítani.

A tanfolyamok óraszámait a téma bonyolultságának függvényében az eddig tapasztaltak alapján kerültek meghatározásra úgy, hogy az elméleti ismeretek mellett gyakorlati lehetőséget is biztosítsanak.

A képzésben igen fontos szerepük van a könyvtáraknak. A számítástechnika, a hálózatok, az adatbázisok és egyéb elektronikus információ gyűjtemények terjedésével a könyvtárosoknak lépést kell tartani. A könyvtárosok azok, akik munkakörükben fogva az információ gyűjtéssel, tárolással és szolgáltatással foglalkoznak, így az elektronizáció adta lehetőségek körülményei között is nekik kell a legprofibb szakismeretekkel rendelkezni, csak így tudják segíteni a kutatókat, érdeklődőket.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete is értékelt az új követelmények megjelenését és sok könyvtáros képzését támogatta. Kérdés, hogy főleg a kis könyvtárak a szűk anyagi körülmények miatt mikor jutnak olyan lehetőséghez, hogy ismereteiket kamatoztatni tudják, vagyis napi rendszerességgel hozzáférjenek a Internethez.

3. A képzés egyéb lehetőségei

A NIIF Program által szervezett és támogatott tanfolyamok a felhasználók sokoldalú képzési igényét elégítik ki, optimális óraszámban, a legkiválóbb és nagy gyakorlattal rendelkező előadók közreműködésével. A tanfolyamok látogatottsága ellenére is az a tapasztalat, hogy a képzési igények töredéke elégíthető ki elsősorban anyagi okok miatt. Sajnos ez akkor is igaz, ha a más intézmények által megvásárolható tanfolyamok óradíjai közül a bemutató jellegű tanfolyamok kb. kétszer annyiba kerülnek, míg a hasznos jól szervezett tanfolyamok kb. négyszerese a NIIF Program által szervezett és a HUNGARNET egyesület által támogatott tanfolyamokénak. Részben e tény, részben a továbbfejlődés igénye a napi aktualitások megjelenése az Interneten, az oktatás hatékonyabbá tétele, mind arra késztet, hogy más oktatási formák, továbbképzési lehetőségek is a NIIF Program közösségének rendelkezésére álljon.

A legkézenfekvőbb és hagyományos eszköz az írásban megjelent irodalom. a korábban, valamint 1995-96-ban megjelentek közül néhány hasznos könyv a következő:

- Bakonyi-Drótos-Kokas: Navigáció a hálózaton
- Adam Gaffin: Nagy Internet kalauz mindenkinek
- NIIF terjesztésében az "Információs Füzetek" már megjelent 8 füzete
- Lengyel V.: Az internet világa
- Galásztai Z.-Komáromi G.: Légy boldog az Interneten
- Gács Lajos: Mi az Internet?

Sok oktató jellegű anyag megjelent a hálózaton is. A magyar nyelvűek közül pl. az első két felsorolt könyv is.

Néhány témában távoktatási program is található a hálózaton magyar nyelven. Pl. a UNIX felhasználói ismeretek, igen hasznos, mivel egyre több UNIX operációs rendszerrel találkozunk a hálózaton és néhány fontos parancs ismerete nélkül nem lehet információt nyerni. Az Internet használatához szükséges szoftverek használatának technikai ismeretére is született igen hasznos távoktatási program. Ezeknek a programoknak egyetlen hátránya, hogy csak akkor lehet igénybe venni, ha már valamennyi ismeretünk van a hálózatról.

Nagy szükség lenne a hálózaton olyan továbbképzést biztosító oktatási programnak, amelyek követik a technikai fejlesztések adta lehetőségeket, a legújabb szolgáltatások igénybevételének ismertetését, hiszen az Internet egy állandóan változó, fejlődő hálózat.

4. Fejlesztések

Az Internet egy állandóan fejlődő, korszerűsödő hálózat. A hazai vonatkozású fejlesztések az NIIF Program keretében a MATÁV közreműködésével valósulnak meg. Néhány megvalósulás alatti és elkövetkezőkben megvalósuló fejlesztés: az országos digitális gerinchálózat kiépítése után, korszerű digitális hálózatok és szolgáltatások fejlesztése következik. Az ISDN hálózat már hozzáférhető. Az ATM technika szintén a közeljövő feladata. Információ szolgáltatás várható fejlesztései az elektronikus név- és címtárak, integrált adat-, hang- és képátvitel, távkonzultáció, távkonferencia, elektronikus kiadványszerkesztés stb.

Az oktatásnak fel kell vállalni az új eszközök, új szolgáltatások használatát. Az új eszközök hozzáféréseivel egy időben készülnek a tematikák, indulnak tanfolyamok, illetve a jelenlegi tematikák bővülnek egy-egy új szolgáltatás megjelenésével.

Felhasznált irodalom

NIIF program (1994.)